

competence of the future specialists. The key advantages of distance learning are its flexibility, the possibility of choosing study time, place and progress rate of learning individually. Nowadays the most attention is given to media environment the Moodle in creation of the distance learning courses. Considerable attention is paid to the choice of educational information. It should be modern, absolute, alternative. Such information should foster motivated data processing and require communication between the participants involved in order to enrich the information resources and improve the quality of results.

Key words: distance course, the education process, education service module, infomedia, Internet, specialist, accounting, resources, information, students.

УДК 338.439.4:330.143.1(477.82)

Тетяна Стаднюк – асистент кафедри обліку і аудиту, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Аналіз операційної діяльності хлібопекарних підприємств Волинської області

У статті сформульовано сутність операційної діяльності хлібопекарних підприємств, запропоновано та обґрунтовано розрахунок відносного витратного показника ефективності – рентабельності основної операційної діяльності. Проаналізовано ефективність операційної діяльності хлібопекарних підприємств Волинської області в розрізі складників основної та іншої операційної діяльності.

Ключові слова: хлібопекарська галузь, операційна діяльність, операційний прибуток, рентабельність.

Постановка наукової проблеми та її значення. Основа будь-якого бізнесу – операційна діяльність. Під нею для хлібопекарних підприємств розуміємо сукупність операцій, пов'язаних із виробництвом і реалізацією хліба та хлібобулочних виробів, борошняних кондитерських, сухарів і сухого печива, тортів та тістечок нетривалого й тривалого зберігання. За нормальних умов виконання основної діяльності операційний прибуток становить, зазвичай, найбільшу частку в складі чистого прибутку суб'єкта господарювання, а на більшості підприємств є єдиним джерелом його формування.

Тому аналітичне дослідження основної діяльності – одна з передумов результативного функціонування підприємства, а особливо в умовах загострення політичної й економічної ситуації в країні, що вплинула на розвиток усіх галузей промисловості, зокрема й на ринок хліба.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Аналітичне дослідження діяльності хлібопекарних підприємств, виявлення проблем та перспектив їхнього розвитку розкрито в працях таких вітчизняних учених, як М. І. Прокіп, А. Л. Солошонок, О. М. Полонська, О. А. Опря, С. Петруха, М. Колотуша, П. П. Борщевський, О. М. Талах, Ю. Л. Темчишина, М. М. Перелигін, О. В. Ставицький, М. В. Нетяжук, П. М. Купчак й ін. Операційну діяльність як об'єкт аналітичного дослідження розглядали Є. В. Мних, О. В. Олійник, Г. В. Савицька, М. Г. Чумаченко, А. Д. Шеремета, С. І. Шкарабан, Д. П. Волков, Ю. Волкова.

Мета статті – виконати оцінку ефективності операційної діяльності хлібопекарних підприємств у розрізі її складників та виявити її вплив на рівень рентабельності господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Згідно з даними офіційної статистики виробництво хліба й хлібобулочних виробів має стійку тенденцію до падіння як у цілому по країні, так і по Волинській області зокрема [7]. У 2013 р. виробництво зазначеної продукції по Україні становило 68,9 %, а по Волинській області – 73,4 % від обсягів виробництва 2005 р. Провівши математичні розрахунки, виявили, що темпи зниження виробництва хліба з кожним роком зростають, хоча попит на цей вид продукції задовольняється повністю.

Ситуація, яка складається на ринку хліба, є наслідком зростання обсягів його виробництва суб'єктами господарювання, які залишаються поза статистичною звітністю (супермаркети, фізичні особи-підприємці). Зазначені господарюючі суб'єкти мають конкурентні переваги перед промисловими хлібо заводами. Крім того, зростають обсяги випікання хліба домогосподарствами, особливо в умовах загострення економічної ситуації в країні.

До найвідоміших хлібопеків регіону належить ПАТ «Теремнохліб», ПрАТ «Нововолинський хлібо завод», ТзОВ «Ковельський хлібокомбінат», ТзОВ «Волиньторгхліб», ТзОВ «Володимир-Волинський хлібо завод», ТзОВ «Волинський пекар», ТзОВ «Волиньагропродукт» (м. Ківерці), ПрАТ «Локачинський хлібо завод» та ін. Найбільший монополіст області – «Теремнохліб», на який припадає 50 % обсягів споживання. Також на окремих районах монополію зберігають «Ковельський хлібокомбінат» і «Нововолинський хлібо завод».

Фінансова аналітика приділяє увагу аналізу операційної діяльності як складової частини діяльності підприємства поряд із фінансовою та інвестиційною діяльністю й не зосереджує увагу на її компонентах. Операційна діяльність охоплює основну та іншу операційну діяльність.

Основну операційну діяльність хлібопекарних підприємств виконує хлібобулочний цех (кондитерський, макаронний). Для забезпечення основної діяльності хлібо заводів функціонують:

- механічний цех (ремонтно-механічна дільниця), який виконує функції утримання та ремонту виробничого обладнання;
- транспортна дільниця, яка призначена для обслуговування й ремонту автотранспорту, яким доставляється готова продукція в торгову мережу;
- торговельний відділ, який забезпечує фірмову торгівлю продукцією власного виробництва через кіоски.

У загальному обсязі операційної діяльності основна діяльність відіграє визначальну роль, забезпечуючи основну частку доходів підприємства. Постатейні принципи групування витрат у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) розкривають основну діяльність господарюючого суб'єкта за її функціями – виробництво, збут та управління [1]. Відповідно, до витрат, що характеризують основну діяльність, належать виробничі витрати, адмінвитрати й витрати на збут продукції.

Проаналізуємо окупність понесених операційних витрат найбільшими хлібопекарними підприємствами регіону в процесі виконання ними відповідної діяльності в розрізі її складників (табл. 1). За результатами проведеного аналізу можна зробити такі висновки:

1) рівень виробничих витрат хлібопекарних підприємств протягом 2008–2013 рр. має чітку тенденцію до зниження;

2) рівень витрат, які характеризують основну діяльність підприємств (виробничі витрати, адмінвитрати та витрати на збут), не має сталої тенденції, проте в цілому можна стверджувати, що їх рівень зріс протягом аналізованого періоду. Так, на ПАТ «Теремнохліб» у 2013 р. на гривню доходу від реалізації припадало 98 коп. витрат основної діяльності, що на 1 коп. більше, порівняно з 2008 р. На ПрАТ «Нововолинський хлібо завод» – 97 коп., що на 2 коп. більше, порівняно з 2008 р., а на ТзОВ «Ковельський хлібокомбінат» витрати основної діяльності протягом 2011–2012 рр. коливалися на рівні 97 коп., що на 2 коп. менше, ніж у 2010 р.

3) витрати операційної діяльності (у середньому на трьох аналізованих підприємствах) на 89 % зумовлюється витратами від основної діяльності. Витрати, що не пов'язані з основною діяльністю, відповідно, становлять близько 11 %.

Згідно з даними розділу V «Доходи й витрати» Приміток до річної фінансової звітності до інших операційних витрат хлібопекарних підприємств належать витрати від операційної оренди активів, від операційної курсової різниці, від реалізації інших оборотних активів, штрафи, пені та ін. Відповідно, до інших операційних доходів відносять доходи від реалізації оборотних активів, від операційної оренди активів, від операційних курсових різниць тощо.

За статтею «Інша операційна діяльність» ПАТ «Теремнохліб» (за винятком 2013 р.) і ПрАТ «Нововолинський хлібо завод» доходи перевищують витрати. Перевищення доходів над витратами за іншою операційною діяльністю на цих підприємствах призвело до зменшення витрат на гривню доходу в операційній діяльності загалом на 1 коп. Щодо ТзОВ «Ковельський хлібокомбінат» рівень витрат, що склався за цими операціями, негативно вплинув на ефективність операційної діяльності в цілому;

4) рівень операційних витрат хлібопекарних підприємств, що припадають на гривню доходу від операційної діяльності, має тенденцію до зростання. Так, на «Теремнохліб» рівень витрат на гривню доходу з операційної діяльності протягом аналізованих років зріс із 97 до 99 коп. На ТзОВ «Ковельський хлібокомбінат» на гривню доходу припадало 98 коп., а на ПрАТ «Нововолинський хлібо завод» – 95 коп.

Рівень окупності витрат за виробничо-господарською структурою з операційною діяльністю хлібопекарних підприємств Волинської області*

Підприємство	Рік	Витрати на гривню доходу від операційної діяльності	У тому числі:		
			основна діяльність		витрати на гривню доходу з іншої операційної діяльності
			виробничі витрати на гривню чистого доходу	виробничі витрати, що включають адмінвитрати та витрати на збут, на гривню чистого доходу	
ПАТ «Теремнохліб»	2008	0,965	0,801	0,965	0,965
	2009	0,971	0,783	0,984	0,945
	2010	0,972	0,764	0,957	0,991
	2011	0,979	0,719	0,985	0,866
	2012	0,981	0,687	0,983	0,971
	2013	0,986	0,654	0,977	1,050
ПрАТ «Новолинський хлібозавод»	2008	0,947	0,816	0,954	0,542
	2009	0,960	0,767	0,946	0,497
	2010	0,961	0,778	0,972	0,536
	2011	0,947	0,768	0,948	0,906
	2012	0,927	0,747	0,943	0,427
	2013	0,946	0,758	0,967	0,388
ТЗОВ «Ковельський хлібокомбінат»	2008	0,978	0,875	0,978	0,978
	2009	0,980	0,857	0,976	1,016
	2010	0,998	0,856	0,996	1,030
	2011	0,979	0,833	0,975	1,028
	2012	0,978	0,802	0,974	1,151

* – Розраховано за даними сайту smida.gov.ua по Ф. № 2 «Звіт про фінансові результати» («Звіт про сукупний дохід») [3].

Отже, аналіз ефективності основної операційної діяльності хлібопекарних підприємств регіону свідчить про досить низьку окупність витрат. У середньому витрати основної операційної діяльності (виробничі, адмінвитрати та витрати на збут) складають 97 % доходу від реалізації.

Використавши постатейність групування витрат, у Звіті про сукупний дохід виокремимо такий абсолютний показник, як прибуток (збиток) від основної операційної діяльності, який розраховуватиметься таким чином:

– відніманням від валового прибутку адмінвитрат та збутових витрат;

– відніманням від суми фінансового результату від операційної діяльності й інших операційних витрат, інших операційних доходів.

Відповідно до вищезазначеного сформуємо відносний витратний показник ефективності:

$$P_{\text{оод}} = \frac{\hat{A}\ddot{\text{I}} - \hat{A}\hat{A} - \hat{A}\hat{C}}{\hat{N}\hat{D}\ddot{\text{I}} + \hat{A}\hat{A} + \hat{A}\hat{C}} = \frac{\hat{O}\hat{D}\hat{I}\hat{A} + \hat{A}\hat{I}\hat{A} - \hat{A}\hat{I}\hat{A}}{\hat{N}\hat{D}\ddot{\text{I}} + \hat{A}\hat{A} + \hat{A}\hat{C}},$$

де $P_{\text{оод}}$ – рентабельність основної операційної діяльності; $ВП$ – валовий прибуток; $ФРОД$ – фінансовий результат від операційної діяльності; IOB – інші операційні витрати; IOD – інші операційні доходи; $СПП$ – собівартість реалізованої продукції; AB – адміністративні витрати; $BЗ$ – витрати на збут.

Розрахуємо витратні показники рентабельності хлібопекарних підприємств Волинської області: рентабельність основної операційної діяльності, рентабельність операційної діяльності та рентабельність господарської діяльності – й графічно зобразимо отримані результати на рис. 1–3.

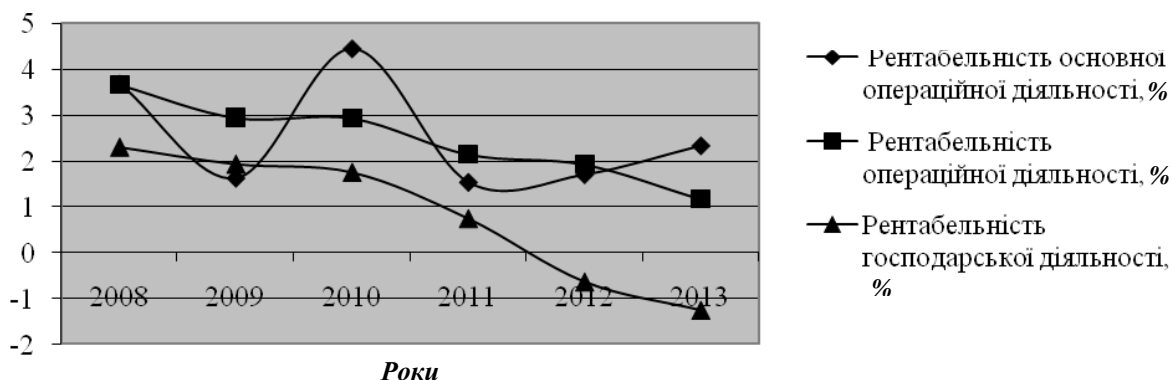

Рис 1. Динаміка показників рентабельності ПАТ «Теремнохліб»

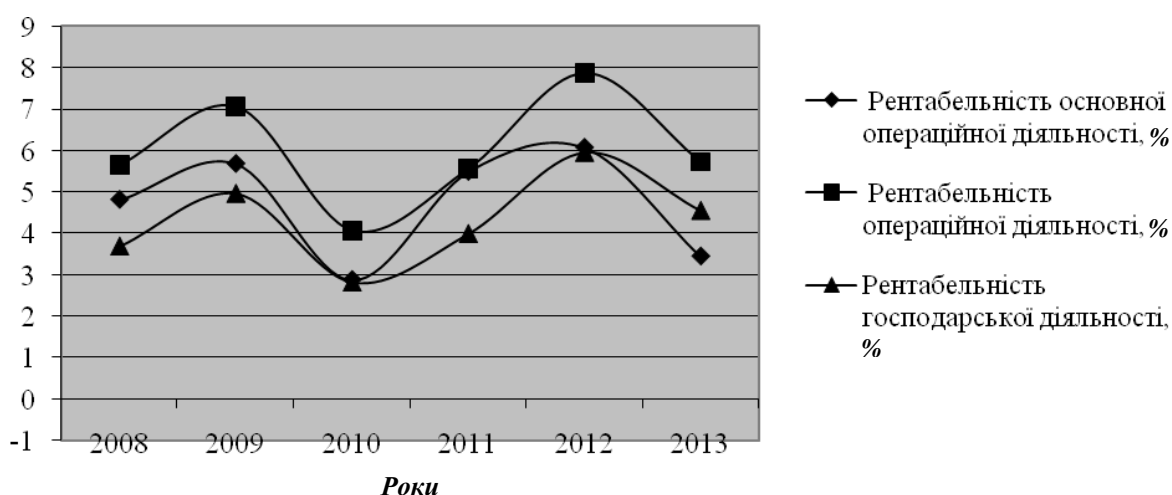

Рис 1. Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Нововолинський хлібозавод»

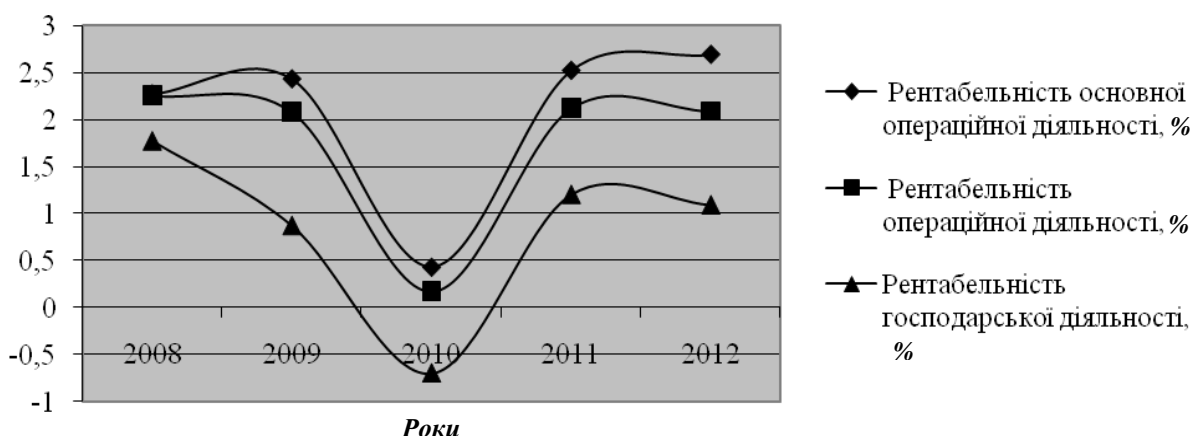

Рис 1. Динаміка показників рентабельності ТзОВ «Ковельський хлібокомбінат»

Як видно з рисунків, значення показників рентабельності господарської діяльності досліджуваних хлібопекарних підприємств перебуває на досить низькому рівні. Слід зауважити, що у 2010 році ТзОВ «Ковельський хлібокомбінат», а у 2012–2013 рр. ПАТ «Теремнохліб» були збитковими. Причиною збитковості цих підприємств стало перевищення величини фінансових витрат над сумою

прибутку від операційної діяльності. Фінансові витрати являли собою відсотки за кредитами, які направлялися на технічне переоснащення виробництва.

Динаміка показників рентабельності ТзОВ «Ковельський хлібокомбінат» та ПрАТ «Нововолинський хлібо завод» не має чіткої тенденції. Так, у 2010 р. відбулося падіння показників рентабельності, у 2011–2012 рр. – їх позжавлення, а у 2013 р. – знову падіння. На ПАТ «Теремно-Хліб» спостерігається чітка тенденція до падіння показників рентабельності протягом аналізованого періоду.

Порівнюючи показники рентабельності основної операційної діяльності й операційної діяльності загалом, бачимо, що на ТзОВ «Ковельський хлібокомбінат» рентабельність основної операційної діяльності становила в середньому 2,1% та була дещо вищою від рентабельності операційної діяльності, що пов'язано з перевищенням витрат над доходами за статтею «Інша операційна діяльність». Щодо ПрАТ «Нововолинський хлібо завод» і ПАТ «Теремнохліб», то перевищення інших операційних доходів над витратами позитивно вплинуло на рентабельність операційної діяльності, яка дещо перевищила рентабельність основної операційної діяльності. Станом на 31.12.2013 р. показники рентабельності основної операційної діяльності становили:

– 2,32 % на ПАТ «Теремнохліб», що на 1,35 % менше, порівняно з 2008 р.;

– 3,44 % на ПрАТ «Нововолинський хлібо завод», що на 1,37 % менше, порівняно з 2008 р.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фінансовий стан досліджуваних хлібопекарних підприємств погіршується в динаміці. Основна операційна діяльність, як і операційна діяльність у цілому, характеризується прибутковістю, проте її рівень досить низький і перебуває в межах 2–4 % залежно від досліджуваного підприємства. Низька рентабельність операційної діяльності, насамперед, пов'язана із жорстким державним регулюванням цін на соціальні сорти хліба, виробництво яких є нерентабельним. Так, у середньому по Україні регулюється до 70 % продукції, що виробляється хлібо заводами [4]. А не маючи відповідних надходжень від основної діяльності, яка генерує грошові потоки, хлібо заводи не мають можливості переоснащувати виробництво, удосконалювати технології, тобто інвестувати кошти в інноваційний розвиток підприємства. Рівень зношеності основних засобів досліджуваних підприємств Волинської області коливається на рівні 53 %. Хлібопекарні підприємства потребують перегляду встановлених рівнів рентабельності виробництва регульованих видів хліба й направлення вивільнених коштів на впровадження інновацій, удосконалення технології виробництва, розширення асортименту продукції та забезпечення її якості.

Підвищення економічної ефективності хлібопекарського виробництва потребує не тільки покращення результатів фінансово-господарської діяльності підприємства, а й раціоналізації використання виробничих ресурсів (підвищення фондівіддачі основних засобів й оборотності оборотних засобів підприємства); зміцнення конкурентної позиції підприємства за рахунок упровадження маркетингових стратегій, розроблених на основі ринкових досліджень (продуктові інновації, цінова політика, удосконалення збутової системи, створення та управління торговою маркою, реклама); формування організаційно-економічних засад перетворення системи управління підприємством і створення гнучкої системи стратегічного планування, яка забезпечить досягнення довгострокових цілей підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища бізнесу; виваженої кадрової політики, спрямованої на забезпечення виробництва кваліфікованими фахівцями, створення нових робочих місць і, безумовно, мотивації до праці за допомогою підвищення заробітної плати [5, с. 306–308].

Джерела та література

1. Короткевич О. В. Ефективність поточної господарської діяльності: структура, рівень, динаміка (2000–2006 рр.) / О. В. Короткевич [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eip.org.ua/docs/EP_08_3_61_uk.pdf
2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :
4. Прокіп М. І. Стан хлібопекарської галузі в Україні / М. І. Прокіп [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/20_DNI_2013/Economics/9_142783.doc.htm
5. Смутко А. М. Проблеми розвитку хлібопекарського виробництва в Україні та шляхи їх подолання / А. М. Смутко // Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Механізми реалізації стратегії розвитку національної економіки». – Тернопіль : Крок, 2011. – С. 306–308.
6. Солошонок А. Л. Хлібопекарська галузь України: реалії та перспективи розвитку / А. Л. Солошонок, О. М. Полонська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

7. Статистичний щорічник України за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ1_u.htm

Стаднюк Татьяна. Анализ операционной деятельности хлебопекарных предприятий Волынской области. В статье сформировано сущность операционной деятельности хлебопекарных предприятий. Обоснована целесообразность выделения такого абсолютного показателя, как прибыль (убыток) от основной операционной деятельности, и предложено на его основе рассчитывать относительный затратный показатель эффективности – рентабельность основной операционной деятельности. Проанализирована эффективность операционной деятельности хлебопекарных предприятий Волынской области в разрезе ее составляющих: основной операционной деятельности и другой операционной деятельности. Определены основные тенденции и проблемы функционирования предприятий хлебопекарной отрасли. Установлено, что динамика объемов производства хлеба и хлебобулочных изделий имеет устойчивую тенденцию к снижению, деятельность хлебопекарных предприятий характеризуется низкой рентабельностью, а для многих из них даже является убыточной.

Ключевые слова: хлебопекарная отрасль, операционная деятельность, операционная прибыль, рентабельность.

Stadnjuk Tetyana. The Article Formed Entity Operating Bakeries. The expediency of such absolute separation rate as income (loss) from core operations and proposed on this basis to calculate the relative cost-effectiveness indicator – profitability of core operations. The effectiveness of operating bakeries in Volyn region in terms of its components: basic operations and other operations. The basic trends and problems in the functioning of enterprises baking industry. It was established that the dynamics of the production of bread tends to decrease activity bakeries characterized by low profitability, and many of them even at a loss.

Key words: baking industry, operating activities, operating profit, profitability.

УДК 657

Оксана Мачулка – кандидат економічних наук, старший викладач, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Теоретико-методичні аспекти обліку податку на додану вартість

У статті досліджено теоретичні особливості обліку податку на додану вартість у системі електронного адміністрування. Акцентовано увагу на методичних аспектах відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій щодо податку на додану вартість.

Ключові слова: облік, оподаткування, податок на додану вартість, податковий кредит, податкове зобов'язання.

Постановка наукової проблеми та її значення. Нинішні умови господарювання, які панують у нашій державі, вимагають якісного обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень. Одну з найголовніших ролей при його формуванні відіграють дані бухгалтерського обліку. Тобто бухгалтери підприємства повинні не лише вчасно відображати в обліку факт здійснення господарських операцій, але й прогнозувати наслідки майбутніх подій.

Зміни, які внесені до Податкового кодексу України (далі – ПКУ) у 2014 р., у частині податку на додану вартість є досить кардинальними й потребують значної уваги та праці від бухгалтерів.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Облікова наука надто залежна від суб'єктів законодавчої ініціативи. Тому зміни методик обліку податків та платежів стали частими в нашій державі. Це доводить і кількість змін та доповнень до Податкового кодексу України. Проте ефект від таких змін не завжди є очевидним та потребує досліджень із метою його констатації.

Мета й завдання дослідження. Мета статті – визначення теоретико-методичних аспектів обліку податку на додану вартість у нинішніх економічних умовах. Для досягнення вказаної мети поставлено завдання щодо вивчення теорії обліку податку на додану вартість та визначення практичних підходів до відображення відповідних господарських операцій у бухгалтерському обліку.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Податок на додану вартість є непрямим податком, який уключається до ціни реалізації продукції та компенсується покупцем товарів (робіт, послуг). У суб'єкта господарювання, котрий зареєстрований